בסוד שיח

"מיום קיומה של הרבנות הצבאית לא הותר כזאת"

בעלוני ישיבות ההסדר המיועדים לתלמידים המשרתים בצה"ל, מתפרסמים לא אחת, במדורים השונים, דברים הנראים תמימים לכאורה, אולם מאחוריהם מסתתרים סוגיות ציבוריות כבדות משקל.

כך, למשל, ב"מחיל אל חיל" האחרון של ישיבת ההסדר "שעלבים", עוסק ראש הישיבה, מי שהיה סגן הרב הראשי לצה"ל, הרה"ג ר' אברהם אבירן שליט"א, במדור ההלכה, בשאלה הלכתית לכאורה תיאורטית. ולא היא. שכן, מאחוריה "סקנדל הלכתי" לא קטן.

"שאלה: בערב חג השבועות סיימה סיירת אגוז של חטיבת גולני פעילות מבצעית ושבה לבסיס הקבע של היחידה בצפון הארץ. בשעה 19.00 (סמוך לכניסת החג) שוחררו חיילי היחידה לחופשת החג. לחיילים נמסר פסק הלכה שמותר להם לשוב לבתיהם. שכן, חיילים השבים מפעילות מבצעית רשאים לשוב למקום מבטחים. חלק מחיילי היחידה נסעו בחג לבתיהם והאחרים נסעו לישיבותיהם לחוג את חג השבועות ולהשתתף בתיקון ליל החג. השאלה הראשונה היא, האם פסיקה זו נכונה. והשאלה השניה מה דינו של מפקד דתי שסיים דיון מבצעי ביחידה לאחר כניסת השבת. האם גם לו מותר לחזור לביתו. מכיוון ששמעתי כי אכן יש מי שהתיר גם את זה?

תשובה: בשני המקרים הדבר אסור באופן מוחלט ביותר וכל הנוהג כך דינו כמחלל שבת במזיד".

הרב אבירן מנמק בהמשך את פסיקתו בפירוט.

שוחחתי עם ראש המכון התורני הגבוה של אוניברסיטת "בר־אילן", הרב אהרן כץ שליט"א, שהוא גם רב קהילת "דובב עוז" ברמת־גן, על השאלה ההלכתית הזאת, בהיות בנו קצין ביחידה המוזכרת בשאלה התיאורטית של הרב אבירן.

והנה נתברר, כי מדובר במעשה שהיה והרב כץ עסק ועוסק בסוגיה הזאת, כדי למנוע תקלות דומות בעתיד, וכי חיילי היחידה אכן נהגו כפי שמספר הרב אבירן בשאלתו. זאת, בעקבות היתר שקיבלו מאחד מראשי המכינות הקדם־צבאיות. יצויין כי שום סמכות הלכתית אינה מבינה כיצד נטל על עצמו את האחריות הזאת?

מסתבר שהרב כץ הכין תשובה מפורשת בעניין זה, אך נמנע מלפרסם את השערוריה ההלכתית ואת עמדתו לגביה, הנשענת בין היתר על פסיקות עדכניות והעובדות עצמן - לבקשת "גדול בתורה". אלא שמעבר להיבט ההלכתי, מיצר הרב כץ על ערעור סמכויותיהם של הרב הראשי לצה"ל, תא"ל הרב ישראל וייס שליט"א והרבנים הצבאיים ליחידותיהם. הרב כץ לא היסס ופנה במכתב לרב הראשי לצה"ל בעניין זה. לא לפני שקיים שיחה נוקבת עם ראש המכינה הקדם־צבאית על עצם הפסיקה ועל עקיפת הרב הראשי לצה"ל.

במכתבו אל הרב הראשי לצה"ל כותב בין היתר הרב כץ: "מכיוון שאיני ההורה היחיד שמוטרד ממקרה זה, מן הראוי שכב' יפרסם ברבים את התייחסותו לארוע זה".

תשובת הרב הראשי לצה"ל לא איחרה לבוא:

"במענה למכתבך ולשאלתך, אני מבקש לקבוע קטגורית, כי לא היה שום היתר לחיילים לצאת מבסיסם, לעבר ביתם או ישיבתם, ולחלל בכך את החג.

המקרה שהעלית, בו סיימו החיילים את פעילותם ושבו לבסיסם בצפון, עוד טרם החג, ולאחר מכן שוחררו לחופשה (בשעה 19.00 בערב חג השבועות), אינו שייך כלל לסוגיית ה'חוזרים למקומם' וש'התירו סופם משום תחילתן', שהרי בערב יו"ט שהו הם ביחידתם.

כב' הרב, בשאלות רבות אחרות, שהופנו לרבנות הצבאית בנושא כעין זה, הורתה הרבנות הצבאית באופן חד משמעי, שעל החייל להישאר ולחוג את החג והשבת ביחידה, ובכך יקדשו גם את החג וגם את השבת.

צר לנו מאוד על ששאלה זו לא הופנתה ל"מרא דאתרא" של הצבא --הרבנות הצבאית.

כבר מראשית דרכי כרבצ"ר ולא אחת, ביקשתי את ראש המכינה הק"צ לחדול מלעסוק בשאלות צבא/הלכה (כפי שמפורסמים בדפי פרשיות השבוע), ולצערי הוא ממשיך בשלו.

כמו כן, ביקשתי את ראשי ישיבות ההסדר והמכינות הקדם־צבאיות, להפנות אלי כל שאלה הלכתית, קודם שהם משיבים, והם אומנם (רובם ככולם) נעתרים לבקשתי.

ברצוני להדגיש, שמיום קיומה של הרבנות הצבאית, לא הותר כזאת, ומעבר לעצם ה'הוראה', שכפי שנאמר אינה על דעתנו, הרי פסק כזה גורם חלילה לשבת וחג שיעקרו מצה"ל.

נעשה הכל שהלכה זו תופץ, כפי שאנו מפרסמים הלכות רבות אחרות".

מעניין יהיה ללמוד את המקורות ההלכתיים של אותו ראש מכינה קדם־צבאית, שהכשיל חיילים רבים בחילול חג השבועות משום שנטל עטרה לא לו.

ר' בועז נתנאל איש מופת

זה יכול לקרות בכל משפחה, אלא שהסטטיסטיקה במקרים שידובר בהם, מבקשת את שלה דווקא במשפחות היפות ביותר. ילדים באים לעולם כולם נהדרים, חמודים וחכמים ופתאום מגיע האחד שנועד לשרטט להורים את הדרך. אין הכוונה לבעל מום, אלא סתם לפראראים, שבניסים מצליחים לעבור איתו את בית הספר היסודי. הוא מבין עניין, טוב לב ורגיש, אבל בלתי נשלט ובקלות הוא יכול לעלות על מסלול העבריינות הכבדה. ההורים מוכנים לשלם כל מחיר, כדי שיקלט באיזו ישיבה תיכונית, אולם ראש הישיבה והמנהל מסבירים שוב ושוב להורים, כי אין להם את הכלים ואת הצוות להתמודד עם סוג כזה של תלמידים. קיימת "חברותא" (ברעננה) שקמה במיוחד בשביל נערים עם ציונים נמוכים והיא רושמת הצלחות לא מבוטלות. אלא שעם הנער שלפנינו אין בעייה של ציונים אלא בעייה התנהגותית ואין פותרים אותה עם אמירה, של מורים או בני משפחה: "תשלחו אותו ללמוד איזה מקצוע".

וישמע אלוקים את זעקתם והוא הזמין לעולם את ר' בועז נתנאל, שתקופה מסויימת היה מורה לספרות. לבועז אין תעודות המעידות על הכשרתו לטפל בנערים הללו. ברם, יש לו את כל הסגולות וכוחות הנפש, שרק בודדים ניחונו בהן, לשאת על גבו את נפלטי הנפלטים. הרבה אהבת אדם, יושר, ענווה, המון סבלנות, עצבי־פלדה ויכולת אבחנה מי אבוד רח"ל ועם מי עוד אפשר לבנות משהו.

וכך קמה הישיבה התיכונית "אלוני הבשן" שברמת הגולן. בשבוע שעבר סיים המחזור הראשון. 15 בוגרים מתוך 24 שהתחילו בכיתה ט'. על כל ה־15 הללו יכולים ההורים, כאשר הם פוגשים את ר' בועז, לברך בשם ומלכות: יוצר האדם. חבורה אחד אחד ופניהם אל המכינות הקדם־צבאיות. קבלתם כבר אושרה. כל בוגר עם הסיפור שלו. היום והלילה ייכלו והמחנכים במקום לא יסיימו לתאר את מה שעברו עם כל תלמיד עד שהוא נכנע ועשה תפנית. מי שיכתוב את הספר על המחזור הראשון - יכתוב למעשה פואמה פדגוגית שאין לה אח ורע בחינוך הדתי.

והיו המאבקים המרים והקיומיים על התקציבים ועל לבם של המפקחים, ואין ספק, היתה הרבה סייעתא דשמיא. ויבורכו צוות המחנכים שגם הם מיוחדים במערכת החינוך ומתיישבי הישוב אלוני הבשן שהיו לאחיעזר ואחיסמך.

נשמה גבוהה ר' בועז נתנאל. איש מופת, שליח ההשגחה העליונה לבל ידח ממנו נידח.

עידכון "ספיישל" בשביל הגב' חנה קהת

בראיון ל"צומת השרון" (21.6) מביעה יו"ר "קולך", הגב' חנה קהת, בין היתר, את אכזבתה מהמפד"ל. הגב' חנה קהת מצוטטת כמי שאמרה: "אבל במפד"ל אין ייצוג לנשים או למזרחים". אני מאוד מקווה שבתחומים אחרים אמירותיה מבוססות יותר. שהרי עד לפני זמן קצר כיהן הרב יצחק לוי כיו"ר המפד"ל ועכשיו, לשמחתי, הוא שר. יגאל ביבי ח"כ וזה מתוך חמישה חברי כנסת. ובמפד"ל עצמה: המזכ"ל - שמריהו בן צור, ד"ר דוד בוכניק (מוניציפאלית) ושר־שלום ג'רבי (מנהל מח' ארגון) ואלו הפונקציות היחידות הפעילות כיום במפד"ל להוציא גזבר ומבקר תנועה. יו"ר הפורום נושא את השם אליעזר אבטבי והסמוכים על שולחנו אינם בדיוק יוצאי ליטא. אשר לנשים, בשם השוויון, שיתמודדו כמו כולם. ואגב, מה עם "המזרחים" ב"קולך"? (וקיראו מאמרו המלומד של יצחק הנשקה [איש מחשבים מפסגות] מיום 19.6, באתר האינטרנט של "הצופה". ב"הצופה" פורסם המאמר ב־23.6).

מזרח תיכון חדש

הרב יהושע עליסאן המתפלל בבית־כנסת ידוע במרכז תל־אביב, סיפר לנו את הסיפור המובא כאן והקשבנו לו מתוך נימוס. זאת, משום שחשבנו, כי מדובר בסיפור בדיוני, שבא להמחיש את המציאות הקשה שבה אנו חיים שרובנו מתנהלים מתוך פחד וחששים מצלו של כל צל. ואז, לאחר כמה שאלות נתברר, כי הסיפור כולו אמת, כל פרט שבו.

"בשבת בבוקר נכנס לאחד מבתי הכנסת המרכזיים בעיר, בחור צעיר כבן 16, בעל פנים כהות, לבוש ג'ינס וטריקו בצבע ורוד, תיק קטן על כתפו, חבוש על ראשו כיפה לבנה שהקמטים עדיין ניכרים עליה, לוקח סידור, מתיישב בין המתפללים ומתחיל לדפדף כאילו זו לא הפעם הראשונה שמחזיק סידור ביד.

הציבור כבר אחרי "ברוך שאמר" ובלי תיאום מראש, מחליפים המתפללים מבטים, מסתכלים אחד לשני בעיניים ומושכים בכתפיהם. הבהלה גוברת מרגע לרגע, שכניו של הבחור לספסל קמים ממושבותיהם ומתרחקים לאיטם. חלקם נמלט החוצה, ואחד האבות אף מרמז לילדיו להתרחק מה"זר".

הרב יושב במקומו במזרח ואינו יודע מה לעשות, מבולבל לגמרי. בזמנים כתיקונם היה ניגש לבחור, מושיט לו יד, ובחיוך מראה לו איפה להתפלל. אבל, המראה של הבחור והתיק שלו. אוי רבש"ע... מה עושים? הרב מסתכל סביבו, רואה שמחצית ממתפללי ביהכנ"ס כבר נשמטו החוצה, ואחד מהם אף כבר רץ ליחפש משטרה.

הבחור עדיין מסתכל ומדפדף מדי פעם בסידור. מסתכל סביבו ומעיף מבט על התיק. קולו של החזן שעדיין עומד ליד העמוד, נשמע כבנעילה ביום הכיפורים, בחיל ורעדה. אוי רבש"ע...

כך עוברת לה דקה ועוד דקה - כל דקה כשעה, והבחור עדיין אינו מבחין במה שקורה סביבו. הוא ממשיך לבהות ולדפדף בסידור, לפעמים כמה דפים יחד, כאילו מחפש משהו...

סוף סוף פורצים לתוך בית הכנסת השוטרים עם אקדחים שלופים בידיהם, ניגשים אל האורח המסתורי ובקול רם חוקרים אותו "מי אתה? תציג תעודות בבקשה". את תשובותיו לא הצליחו המתפללים לשמוע, אך לאחר דקות מספר של חקירה, פרץ הבחור בבכי ובקול חנוק ענה, כי אביו נהרג אמש בפיגוע רצחני, והוא מתאכסן עכשיו אצל הסבתא שגרה ליד ביהכנ"ס והיא זו ששלחה אותו להגיד קדיש...

הבחור אמר קדיש מהסידור, יצא מביהכנ"ס ויותר לא חזר, אוי רבש"ע...

מזרח תיכון חדש." עד כאן הרב עליסאן.

אביו של הצעיר נהרג בפיגוע הרצחני שהיה ברחוב אלנבי סמוך לרחוב ביאליק בתל־אביב.

לבקשת הגבאים אין אנו מפרסמים את שם בית הכנסת שהוא מוכר וידוע ורב בית הכנסת מוזכר לעתים קרובות ב"הצופה".

"שיטוט במרחבי אין קץ"

תחת הכותרת ב"סוד שיח אדמו"רים" נכתב בעתונכם מיום ו' 21.6.02 י"א בתמוז התשס"ב קטע העוסק בפטירתו של אבי המנוח, מר ברוך שפירא וקטע אחר העוסק בספרו "יום הדין". אשר לאבא:

לאחר פטירתו לא ראיתיו בבית החולים כפי שצוין אלא בחדר הטהרה. נהרה אבן שכנה על פניו ומהכרותי הרוחנית עם האיש שהיה אבי הביולוגי, אני רשאי להניח שהדבר נבע משיטוט מחשבתו במרחבי אין קץ של התבונה, ברגעי הערנות האחרונים שלו, לפני שאחזה בו התנומה שממנה הקיץ הישר לעמוד בפני אלהיו.

בעניין ספרי:

ציינתי בשיחתי עם שאול שיף, כי אינני רוצה שיתייחסו לספר מן ההיבט הספרותי אלא כאל זעקה. ובדבר ישעת הסוד: אבא אבן אמר, כי מצבנו יהיה כה נואש, עד כי כאשר יארע מה שיתרחש, שום בשר ודם לא יוכל לזקוף זאת לזכותו. הוא דיבר אף על פריצת המים אשר מהם "תגל ערבה" ככתוב. פרטי העלילה ב"יום הדין" הם פרי עטי כסופר, כמובן.

אבא התייחס לשנויים על פני האדמה ולהתנהגותם של הגורמים כאל מכלול אחד: בעוד שהסופר הרוסי הגדול ל.נ. טולסטוי התייחס לשאלה מהו הכוח המניע את העמים - לאבא היה ברור לגמרי מה מקורו של כוח זה. "הנעת הרצון" - כפי שכינה זאת ונכרכה אצלו עם תופעת "ניעור" הארץ, כפי שמנוער שטית. יהיה עלינו להאמין במה שעינינו תחזינה.

ובחזרה להווה: בעניין החומר הכתוב של אבא במידה ונמצאו דפים מפרי עטו בין דפי הספרים אשר נמסרו למוקירי זכרו, אני מקווה שהם יימצאו את דרכם למערכת "הצופה" על מנת שיושבו ליורשיו החוקיים.

עורכת המוסף: נעמי גולן